

Монтажно сценарио  
за персифлажен играно-документарен  
кино-колаж

Томислав Османли

**ПО ПОВОД МАНАКИ**  
*(Cinematographe Manaki)*

*Субјективни снимки*  
*од објективниот Балкан*

Скопје, 1995 / 1997 / 2006.

## Кон проектот "По повод Манаки" Персифлажен кино-колаж

Во овој монтажаен документарец "со играни елементи" се прави обид, низ визуурата на немите снимки, во најголем дел од опусот на Милтон Манаки, да се даде една иронично поместена слика на балканската историја на нашиот век. Во неа, поаѓајќи од документарните слики, се изградува еден духовит, чисто филмски склоп на парадокси, при што се открива и една откачена, нелогична, апсурдна константа што функционира како можна, суштинска и трајна слика на Балканот. А богами и не само на Балканот; понапред на *балканизмот* што го освојува и современиот свет. На тој начин, со еден вид *постмодернистичка монтиражна интервенција* се гради не само субјективната историја (на овоековниот духовен, културен и политички менталитет) на Балканот, туку и своевиден *homage* на филмските снимки и опусот на Манаки, којшто тука добива нови значења, димензии и...можности.

Со други зборови, уште кога го напишав во вид на монтажно сценарио во далечната 1995. година, сметав дека е дојдено времето на *постмодерниот театар* и на овој, кинематографски дел од нашето културно наследство, на оној ист начин на кој, да речеме во театарот, веќе се остваруваа авторските "реплики" на македонската драмска класика. Поради прецизноста што сакав да му ја дадам сценариото го напишав во вид на прецизно, монтажно сценарио. Овој проект својата шанса ја доби дури минатата година со режисерот Дарко Митревски, потоа и Алек Русјаков, Советот за радиодифузија како финансиер и "Прва партизанска продукција" како извршен продуцент. Така се реализира проектот кој заговара еден нов третман на документаристичкото дело на Милтон Манаки, не само за неговото директно и реалистичко предочување, туку за неговото *творечкото иреоткривање*. Не името на прикажувањето "на самиот Манаки", туку пред сè на фрлањето погледи врз неговите снимки; значи - "по повод Манаки".

Во таа смисла, проектот "По повод Манаки (Субјективен поглед на објективниот Балкан)" е еден повеќезначајно "густ" и ефикасен проект, една нова, креативна согледба на богатите, историски потенцијали што ги содржи материјалот на еминентниот битолски и балкански снимател. Тој дава можност за оригинално творечко изразување на духот и естетиката на актуелното апсурдно и персифлажно претоткривање на историјата, колку што овозможува и атрактивен начин на проследување и афирмирање на "ветвиот" документаризам од веќе добро познатите филмските записи на Манаки.

Постапките преку кои тоа се остварува се инхерентно филмски, а изразните средства - метафилмски: *стило-кадри, фид-бекови, повеќекрајни експозиции, монтиражни повторувања и контраранжировани, спојување на истовремени елементи на движење* (мелница за кафе - родан за предење - камера на рачен погон) итн. Кон тоа придонесува и говорните коментари, што на проектот му ја придаваат *игривост* и *"играниост"* карактер и духовитата релјефност, инаку исполнети со повеќеслојни разлики: *дијалектни* ("угладен", стандарден јазик; битолски дијалект и - скопски говор), *фактурни* (различни гласовни материјали), *(а)логички* и *комично-контраранжировани*.

Резултатот е, се надеваме, една современа, медиумски култивирана, а комуникативна комика, што едновременно поседува и децидирани локални (и национални) филмски обележја, но и (универзално) отворен, пост-модерен естетички дух на овој монтажно прекомпиран "Cinematographe Manaki".

Томислав Османли  
сценарист

Скопје,

2008

С е п и ј а ...

Во полумракот бучно работи стар филмски проектор.

Камерата му се доближува до детаљот на објективот по чија површина играат нејасните филмски сенки на проекцијата. Врз таа слика се испишува

Ш п и ц а т а :

со насловот...

## ПО ПОВОД МАНАКИ

...и поднасловот на емисијата

### ***Субјективен поглед врз објективниот Балкан***

*На филмското платно на кое се врши проекцијата, камерата му се доближува откривајќи ги забрзаните, контрастни слики од крајот на минатиот век, сè додека екранот не се поистовети со филмското платно...*

*Ненадејно започнува жива слепстик-музика што за миг го покрива тонскиот фон на шумното работење на проекторот!*

*Пред нас е оригинална филмска глетка: врвлица од луѓе, автомобили и трамваи, снимена документарно по улиците на еден од европските велегради, некаде кон крајот на 19-от или почетокот на нашиов век.*

*Се менуваат снимки од тогашниот секојдневен јавен живот на големите европски градови. Пред нашите очи, во своето карактеристично, забрзано движење следено од живите звуци на клавирот и слепстик-музиката, парадираат: дами во карактеристични тоалети со големи капи, господа во костимите од времето, велосипедисти, жандарми, луѓе со жирадо-шапки, трамваи, полицајци, најразновидни автомобили, бројни минувачи. Со еден збор, пред нас во својата „стилска“ забрзаност, чудно парадира „граѓанската атмосферата“ на оваа епоха.*

*По овие кадри се слуша гласот на ...*

СПИКЕРОТ: Дами и господа...

*На платното се појавува црно табло, врамено со орнамент од бела вињета, во чија средина со краснопис е напишан латиничниот, француски телоп:*

## Fin de sciecle

СПИКЕРОТ: Крајот на векот!

*На екранот, ненадејно, како инсерт од „некој друг филм“ се појавуваат сурови сцени од најновата војна во БиХ и бомбардирањето на СР Југославија.*

СПИКЕРОТ: Добро, што е, сега, ова?

КИНО-АПАРАТЕРОТ: Па, тоа, крајот на веков!

СПИКЕРОТ: Ама кој рече, од овој век! Од оној, човече. Дај го оној, минатиот!

КИНО-АПАРАТЕРОТ: Одма! Еве, шефе, иде!

*Сликата на екранот „се коригира“. Таму се појавува една предизвиклива подразголена убавица од „бел епок“, од некогаш „смелите“, денес веќе чедни (по можност, живи, филмски пози)*

СПИКЕРОТ: Ете, тоа!... (продолжува) „Убавата епоха“ со сите свои, нели, карактеристики ...

*Парада снимена на старите филмови од Лимиеровите сниматели (или други атрактивни снимки)*

...Зашеметувачки паради...

*Сцена од наивните Мелиесови филмови.*

...Бујни фантазии...

*Сцена од јавна манифестација.*

...Со богатиот јавен...

*Сцена од нем еротски филм*

...но и притаен, граѓански живот...

*Сцена од Лимиеровиот филм „Појадокот на бебето“.*

...На вечната патријархална...

*Демонстрации и превирања (од почетоците на 20 век). Тепачки и судири со полицијата.*

...и општествената идила... Пардон, грешка во сликата!...

*Снимката од тепачката „се замрзнува“. Музиката престанува.*

...Или во текстот, сеедно!

КИНО-АПАРАТЕРОТ: У текстот, шефе. Овде – нема грешка!

*Тече сцена од немиот филм „Работниците излегуваат од фабриката ‘Лимиер’“: се отвора фабричката капија и низ неа излегува маса луѓе...*

...Со еден збор... време на индустријализација во кое се чекори напред, кон отворениот свет на слободата...

Снимката се враќа наназад (фидбек), па, сега, работниците влегуваат во фабриката, а капијата – се затвора пред нив.

...НО, и назад...

Капијата пак се отвора, работниците пак се подготвуваат да излезат...

...Рековме, назад!

Пак „се враќаат“ – зад капијата... Кадарот се „замрзнува“ кај затворената капија.

Ееех, да... Така, во Европа конечно пристигаат новите времиња...

Кадар од бавното доближување на возот, од краткиот Лимиеров филм „Возот влегува во станицата Сиота“...

(прекорно) Добро бе, така ли пристигнуваат новите времиња?... Килаво?! Ајде, динамично, господа... Со голема брзина!...

КИНО-АПРАТЕРОТ: Иде, шефе!

Се забрзува филмот кој тече со неверојатна брзина, прикажувајќи:

- налудничавиот остаток од овој Лимиеров документарец;
- снимки од суровата касапница на Првата светска војна;
- снимки од фашистичките паради во Италија, говорите на Мусолини;
- Хитлер и неговите смешни, забрзани гестикации;
- Снимки од „живите трупови“ на нацистичките логори

СПИКЕРОТ: (поткашлува) ...Добро, кој рече со толкава! Ајде, врати назад! И немој да се зезаш, знаеш!...

КИНО-АПРАТЕРОТ: (за себе) За оваа плата и тоа ви е многу!

Сè се враќа наназад, на своето место.

(раскажува) Значи, да се вратиме на убавата епоха и на Европа од почетоките на веков...

Пак: живите слики од велеградскиот живот и слепстик-музиката... но, и сцените од јавни немири и тепачки на полицијата со масите...

...Рековме, тоа е едно живо, темпераментно време. Време на научен и технички просперитет. Европа прва влегува во Европа. Веднаш по неа и Америка!...

Сцени од „мелењето на Чарли“ во машина, од филмот „Модерните времиња“ на Чаплин.

...И на општиот, хуманистички... и експериментален... напредок во модерните времиња на новиот век...

*Сцени од првите документарно снимени летачки обиди со прототиповите на стари авиони и полетувања...*

...На полетувањата, на вивнувања во слободниот простор... Еурека! Остварен е сонот на стариот Дедал!...

*...но и кадри од летовите што завршуваат со катастрофи, кршење на авионите...*

СПИКЕРОТ: ...Но и искуството на Икар!... Па, сепак, дами и господа, огромната енергија на ерата на техничката цивилизација ништо не може да ја сопре...

*На екранот е тотал од автомобили од она време (можеби дури и оновремена автомобилска трка!), чиито стопани комично-брзо вртејќи ја курблата, едвај ги палат своите возила и забрзано јурнуваат на своите седишта во автомобилите што веднаш поаѓаат.*

...Со еден збор, новата цивилизација неизбежно пристигнува!

*Повторно „Возот влегува во станицата Сиота“.*

*Тече целото Лимиерово филмче...*

КИНО-АПРАТЕРОТ: Аман бе, више, од овој возов!

...Токму со овој воз. Со него за прв пат во историјата, пристигаа и „живите слики“. 1895-та година! Во Париз, градот на првата филмската светлина...

КИНО-АПРАТЕРОТ: Како не! И на станицата у „Ѓорче Петров“, по земјотресот у Скопје!...

СПИКЕРОТ: Добро, ќе престанеш ли еднаш?!

КИНО-АПРАТЕРОТ: Извини шефе, не беше намерно!

СПИКЕРОТ: Не можам да работам, човече. Ме деконцентрираш!. *(продолжува)*  
Дами и господа, првиот 'кинематограф' насловен „Влегувањето на возот во станицата Сиота“!...

*Снимки од браќата Лимиер и нивната камера „Кинематограф“.*

...Што го создадоа лионските индустријалци, браќата Огист и Луј Лимиер...

КИНО-АПРАТЕРОТ: Врло важно, да не бев ја, многу фајде ќе им видевете на Французиве! И што имам ја од тоа? Ништо. Платава иста, а хранарина више не плаќаат!...

*Еден снимател снима вртејќи ја рачката на новата направа...*

Тишина таму! ... измислувајќи ја првата кинематографската камера и филмот...

*...снимка на многу сниматели што ги вртат рачките на своите камери...*

...таа нова зараза на нашиот век. Значи, композицијата на напредокот дојде во Париз... И набрзо, 1905-та година...

*Филмот „Влегувањето на возот...“ се пушта во „фидбек“, па се чини дека тој „излегува“ од станицата Сиота. Ориентална музика.*

...Го напушти, заминувајќи на исток. Во тогашна Турција, на европскиот дел од ориентот. На кај нас, дами и господа. Испратена на адреса: „Милтон Манаки, Битола, Балкан“! Кратко и јасно. Од братот Јани, уметник и патник...

*Слика на Јани Манаки*

...до Милтон Манаки, фотограф...

*Снимка од Милтон...*

...Од традиционалниот, и монденски Лондон...

*Снимка од британската престолнина... но, не обична и „од епохата“, туку Лондон со:*

*– Ритуал од крунисувањето на Елизабета Втора*

*– Јавен пречек на „Битлсите“ од '60-те со сцени на масовната хистерија.*

*Илустрациите се проследени со соодветната музика, органа и – „бит“.*

КИНО-АПАРАТЕРОТ: (за себе) Е, на ти го сега Лондон!

...во „Монастер“, поточно, во наша – Битола.

*Снимка од Манакиевите градски репортажи...*

Но, да видиме малку што се случува кај нас во тоа време... Во тоа време, иако сè уште непризнаена, не-независна и несамостојна, Македонија идилично и мирно си живее...

*Кадар од големото народно оро, од документарците на Манаки... Кадарот го следи писок на зурли и тапани...*

КИНО-АПАРАТЕРОТ: Тоа, мајсторе!...

...за разлика од налудничавата Европа...

*Забрзан кадар од динамичното велеградско темпо на живеење... или од социјален конфликт...*

...Македонија си тера полека, за мерак...

*Забавен кадар од орото. И музиката станува побавна и поразвлечена.*

...„јаваш-јаваш“, по турски. Под милоста божја...

*Се слуша карактеристична звучна мешаница: пеење на муезинот, свон на камбани, турска музика, православно свештено пеење...*

...но, и под грижата и татковскиот благослов на султанот, во конкретниот случај, пресветлиот Абдул Хамид...

*...Кадар од обесените учесници на Уриетот.*

...добро, бе, што бараат пак снимките од Босна?!

КИНО-АПРАТЕРОТ: Терај шефе, нема грешка. ова е стар ор'гинал.

А! Добро!... Ете, така отприлика се живееше во Македонија на почетокот од веков, точно во времето кога камерата од марката „Бајаскоуп“ со фабричкиот број „300“, патуваше кон Македонија и еден од најголемите балкански градови во неа...

*Снимки од Битола од турско време.*

...Битола! Осумдесет илјаден град што и во она време живеел со модерен европски живот...

*...На екранот се редат сцени од битолското пазариште на кое што висат чкембиња, се продава најразновидна стока во овој ориентален амбиент...*

...е, во тој амбиент, „кинематографот“ тој голем пронајдок на науката и техниката беше пречекан со кеиф, со мерак...

*Сцена од турски „стомачен танц“.*

...Па, и со длабока почит!

*Кадар од филмскиот материјал на Манаки во кој неколкумина високи турски личности од Битола, во американ-план, изведуваат „темане“ директно во објективот на „Камерата 300“.*

СПИКЕРОТ: ...Како „шејтански“ изум на европејците, што душа дал за – „дигање чалам“. А, за чалами, ова беше вистинското место...

*Кадар од коњичкото дефиле на Турската армија во Градот...*

...Тука е стационирана „Урунџу оруду“, третата турска армија и военото училиште „Мектепе арбие“, војската верна на падишахот и на редот и мирот, во овие краишта воспоставен, нешто порано...

*Кадри од пеплосаното Крушево, по Илинден.*

...Со релативно познати средства 1903-та година, особено во едно немирно планинско гратче по име Крушево...

*Кадри од ТВ-филмот „Илинден“, но во црно-бела гама...*

...Каде што рајата стана, така да се каже, непријатна...

*„Илинден“: кадри од препукувањата пред Укуматот... Манаки снима со својата камера...*

... Така, значи, „кинематографот“ под број „300“, машинчето со рачка за мелење, и самото беше еден од поголемите битолски чалами...

*Кадар од раце што вртат рачна мелница за кафе...*

...Иако никој не можеше да разбере – зошто.

*Кадар од филмот на предењето на бабата на Манаки.*

...Па дури ни најблиските роднини на „Кинематографот Милтон“. на пример, неговата баба Деспина, инаку крепка дама, на 107-годишна возраст.

ДЕСПИНА: *(надсинхронизирано)* Хм, хм... голема работа. Чалам, со вртење рачка. Ајде, море, Милто синко, не се занесвај!... Тој чалам јас цел живот го пра'м, па никому ништо. Еве, комшиката Пацето нека ти кажи... Кажи, мори, Паце, што туку си се замолчала!... Пак јадиш мори?

*Пак кадарот на вртењето на мелницата за кафе.*

ПАЦЕ: *(зборува со полна уста)* Ајде, мори, Деспино, што си запнала. Остај го, детето на мира. Ние ќе си работаме, тој нека си игра со та' кутија. Ацамија, сестро, што му е друго работа!

*Пак кадарот на Деспина како преде.*

ДЕСПИНА: Ај, мори, Пацо, не мели многу!...

*Кадар на Милтон како врти со рачката на својата камера...*

МИЛТОН: Ај, не мели и ти, мори бабо!... Ова е машина за предење живи слики. Еве, вака кога вртом се прават живи слики.

*Кадарот на Деспина што преде.*

ДЕСПИНА: *(иронично)* Е, како не! А, еве, јас вака ко' вртом, се пра'т волнени џемпери...

*Кадар на рацете што мелат кафе.*

ПАЦЕ: *Леле, а јас кога вака вртом кај овие улови Манакиевци, сè будалаштини слушам, та од стари, та од млади...*

Кадар на рачно вртена – мелница за месо од која излегуваат црвени мелени „макарони“.

КАСАП: *(со длабок, силен глас)* А, еве, јас вака ко' вртом, се пра'т кофтина за мерак!

*Кадар на Манаки како – снима.*

МИЛТОН: *(нервозно)* Шо бара, ле, сега овај тука!

*Кадар на Деспина како – преде.*

ДЕСПИНА: Шо ти е, па, тебе гајле! Ова е отворена кука!

*Кадар на Манаки, како ја врти рачката од камерата „300“.*

МИЛТОН: Абе, јас ко' вртом, се пиши историјата.

*Кадар на Деспина што врти на роданот.*

ДЕСПИНА: И јас ко' вртом сè истории кажвам!...

*Кадар на рацете од Паце, што исто така ја вртат мелницата за кафе.*

ПАЦЕ: (за себе) Море, јас, па, шо ве вртом двајцата!...

*Кадар на Деспина како преде...*

ДЕСПИНА: Еве, сè ќе ти кажам, како беше та' работа со онај Турчино, како го велеа. Камил...

*Кадар на Манаки и рачката...*

МИЛТОН: Кемал, бабо, Кемал!

*Пак Деспина – преде.*

*Кадар со Кемал Ататурк.*

*Деспина преде.*

ДЕСПИНА: Онај, де, турчино, шо ја споулаи Елени на Каринте и му ја изрезали фамилијата, та од срам, татко му кутрио, за 900 напољони му ја тутна ќерка си на калфата... Ами, сега, кој кажва поубо: баба ти, бре, жива, права и муабетлива, или та твоја дврена кутија, море, Милто?!

*Пак Милтон – врти.*

МИЛТОН: Ај' бабо, пули си работата. кај мојш, мори, ти да разбериш...

*Пак баба му – преде.*

ДЕСПИНА: Си пулам, си пулам, шо да не си пулам, еве, цел век си предам и си пулам. Паце, Паце мори, кај си. Паце, кај ојде, да пакниш...

СПИКЕРОТ: ...Ете, така се одвиваше тој дијалог на двете несфатени генерации. Но, благодареејќи на Милтоновото предење 'живи слики', ние денес баба му ја сметаме за првата филмска глумица на Балканот...

*Пак Деспина – преде, и – зборува...*

ДЕСПИНА: Милто, не трескај глупости. Караџоз–пердеси, ли бре, од баба ти сакаш да пражш? Заради тебе и брат ти, море суртук, во чаршијата со нас мајтап си игра'т...

*Кадарот со Деспина продолжува...*

СПИКЕРОТ: ...Прва филмска ѕвезда... Ама – на немиот филм!

*Нејзиниот говор се прекинува на сред реченица... и оди само немото предење, покриено со звук од работана рачката на кино-камерата „300“.*

...Така, значи, на овој дел од Балканот, животот поминува во историја...  
Предејќи...

*Кадар од големото народно оро на отворено...*

...веселејќи се...

*Кадар од свадба...*

...женејќи се...

*Крупен план на бакнеж на некој љубовен пар...*

...љубејќи се (да простите)...

*Фотографијата „Клисурчанка со бебе“, но и неколку други на градирана, многудетна „тема“.*

...И, се разбира, соочувајќи се со неизбежните последици..... Но, еден настан набргу ја прекинува идилата на битолското „синематографско“ живеење, како и хармоничните звуци на петстотините битолски пијана...

*Раце свират по црно-белата клавијатура. Во двојна експозиција (од друг агол) се дуплираат, потоа се триплираат, итн. рацете што свират, а измешаната клавирска музика се забрзува до една динамичка какофонија што кулминира...*

*...и се прекинува за миг во тишина, што, потоа, ја прекинува турска воена музика или песна.*

...Во таа 1908. година Младотурците кренаа глава. И голема гурултија...

КИНО-АПАРАТЕРОТ: Леле, и тамо ли, бе, штрајкови ?!

...На чело со љубовникот на спомнатата битолчанка Елени Каринте, младиот демократ, прогресист, либерал и мераклија галиба, Кемал. Султанот не го сакаше, Кемала, па му ја пцуеше мајката,

*Снимка од Абдул Хамид (кој мумла: „...ми го зема рајатот, да му ебам мамата да му ебам...“)*

... Ама народот, пак, го сакаше и го сметаше за таткото на нова, модерна Турција. Така, нашиот Кемал сакаше работите да ги сврти тумбе: Старотурците ги замени со Младотурци, стилот „а-ла турка“ со „ала-франга“, во Битола отвори свој музеј, а Османлиското царство го прогласи – демодè.

*Сцени од младотурската револуција... вриежи, фесови, европски шапки, говорници, војници, најразлични униформи. Македонските револуционери. Јане Сандански.*

Тоа веќе е скок во историјата и заслужува да се нарече, со зборот што во тоа време е во голема мода: „револуција“, дами и господа...

*Снимка од Ленин како држи пламен Октомвриски говор.*

СПИКЕРОТ: Не таа, бе копук!

КИНО-АПРАТЕРОТ: Ооопс!

*Снимки од младотурските обесени бунтовници.*

СПИКЕРОТ: Е тоа!... Но, секоја револуција има и контрареволуција! Наскоро се покажа дека турската револуција „а-ла франга“ е извршена како обична – смена на султаните. Така, на насилно испразнетиот престол на Хамид...

*...Султанот Решад од снимките на Манаки, се качува во пајтомот и седнува, а кадарот на ова место се вкочанува...*

*... седнува Решад Петти.*

*...Решад на снимката исто пцуе: „Да му ебам мамата да му ебам кој прв почна!“*

*...Инаку последниот од царската серија. И првиот во неа кој – токму во Македонија – ќе застане пред апаратот за паметење „живи слики“. Оној на Милтон Манаки.*

*Кадарот на бабата Деспина како преде.*

ДЕСПИНА: Да видам, да не вервам!

*Милтон врти НАНАЗАД со рачката на својот „Биоскоп 300“.*

*Султанот СЛЕГУВА од пајтомот.*

*Милтон пак ја врти рачката НАПРЕД.*

*Султанот СЕ КАЧУВА на пајтомот. (И пак: „Море мамата да му ја ебам!“)*

*Пак кадарот на бабата.*

ДЕСПИНА: (тврдоглаво) Шо ако, бе! Јас пак не вервам!

*...Но, да видиме, сега, како дојде до посетата на новиот газда во балканскиот дел на царството.*

*Кадарот „се откачува“ и снимката се враќа наназад, покажувајќи го Решад Петти како брзо слегува по скалите на пајтомот, онака како што на него и се искачи...*

*...Неговото ново величество, од цариградското пристаниште „Галате“ тргна на 10 јуни 1911-та, со импозантниот крстосувач „Барбарос Хајредин“...*

*Манакиевите снимки од солунското пристаниште...*

*...Пристигнувајќи во Солун, град на Егејот познат по морето, кафеаните, чаршијата и – Солунските атентатори. Заради сето тоа, Солун е балкански центар на морепловство, трговија, „шопинг“, на солунскиот филмски фестивал,*

на малку тероризам... И повеќе – политички туризам; како во случајот на Решад Петти.

*...Швенк од брод: по пристаништето, ниските, неупадливи и скудни згради на брегот.*

...Првата работа на новиот султан беше посетата на неговиот соборен претходник, Абдул Хамид, кој во тоа време во Солун самува и се досадува, затворен со своите 56 венчани жени во вилата „Алатини“.

ПАЦА: Пу јаз'к!

А, веќе на 13 јуни, падишахот ја посетува и Битола, каде, според некои сведочења, му е приреден пригоден, нескромчен пречек ...

*Снимките од богатите дефилеа, атрактивните сцени од манифестациите во чест на доаѓањето на Султанот...*

...Се разбира, битолските триумфални капи се монтажни, привремени градби. Без оглед на тоа тогаш, и европски Париз, а посебно прашките студија „Барандов“ можеле да и' позавидат на ориентална Битола. Барем за неколку дена.

*...Снимка на дефилето кое поминува под триумфалните арки подигнати во чест на Решадовата „румелијска“ посета...*

...А, сега, еве го и историскиот момент на соочувањето а царскиот, и погледот на „Кинематографот Манаки“. Два моќни погледа...

*Се повторува кадарот на качувањето на Решад во пајтонот, од репортажата на „Филмски репортер“ за Милтон Манаки, заедно со стоп-кадарот... Се слуша звукот на рачниот погон на камерата.*

(лежерно) ...Екселенцијо, аз'р!...

*...кадарот е стопиран...*

– Исто и кадарот на битолските достојници што и' прават „темане“ на камерата...

– Фотографии од европските конзули...

Музиката престанува:

– Пак стоп-кадарот на Султанот; очите на Падишахот, навистина гледаат право во нас, преку објективот на камерата на Манаки.

Се редат, вкочанети, уште неколку кадри:

– на турските „теманџии“ кои гледаат во нас...

– други великодостојници, со поглед, исто така, кон нас

– народот

Милтон снима, вртејќи ја рачката

– пак, „скаменетите“ конзули

– запреното дефиле

– револуционерите

– чаришјата

– секојдневниот живот на Градот...

Милтон продолжува да снима, вртејќи ја рачката

Настаната атмосфера ја изразува сугестивноста на Милтоновата наредба пред чијашто камера – за неколку мига – замира сè...

Кадар на бабата Деспина којашто, исто, ја врти рачката на роданот.

ДЕСПИНА: Ја, голема работа!...

Милтон снима.

СПИКЕРОТ: Богами, госпожа – голема работа!

Музиката преоживува, како и снимките:

– Султанот седнува во пајтоноот... („Да му ебам бабата, да му ебам!“)

– Турските достоиници го довршуваат „темането“...

– Народот се раздвижува...

– Дефилето продолжува...

...Во тоа време, во чест на султанот, се организира голем лов.

Екнува звук на ловечки рогови, се слуша лаеж, звучна атмосфера на лов, додека во втор звучен план сè уште оди „слепстикот“ или, можеби, некој китнест турски марш (свечена песна).

Почнуваат да се редат слики од овој лов, што започнуваат со голем тотал на ловиштето, а кои, потоа, се редат во динамична монтажа.

...На големиот лов исто така, присуствуваат и нивните екселенции – конзулите акредитирани во Битола...

Неколку поблиски планови на присутните високи дипломатски учесници во ловот...

...Големиот дипломатски лов се одвива во богатата околина...

Пасажи од ловиштето...

...а, дивечот, сè уште не е познат.

Слики од конзулите и турските учесници во ловот...

...Можеби секој од нив мисли на поинаков улов. ... Или, пак – сите на истиот!

*Мелницата за кафе на Паца...*

ПАЦА: Се зборва оти ќе ловат мечки, диви јарци, срни, еребици, фазани, потполошки...

*Деспина на роданот, преде.*

ДЕСПИНА: Тикви шо тие ќе ловат. Милтон нив ќе ги лови со та' кутијата со рачка...

*Минува големата ловечка колона со запрежни коли, пешаци и пајтони.....а, на крајот, се покажува една машка фигура која мавта и трча по колоната. Тоа е Милтон Манаки, и самиот снимен во овој лов...*

ДЕСПИНА: Еве, на! Шо ти кажав? Пули го, уште и ги брка низ коријана...

*Мелницата „на Паца“.*

ПАЦА: МОРИ, ДЕСПИНО, АЏАМИЈА Е. РЕЧИ МУ ДА СЕ ПАЗИ. КАЈ САКА, ЛЕ, ТУРЧИН КАДРОСВАЊЕ?

*Кадарот со Турците што прават „темане“ кон објективот на „Камерата 300“.*

ТУРЦИТЕ: (хорски) Ај, не трескај, мори анамо!!!

*Пак снимката на Милтон Манаки како трча по свитата од дипломатскиот лов...*

...на оваа снимка го следите господин Манаки, во безуспешните обиди да им го сврти вниманието на нивните екселенции, инаку задлабочени во задоволствата на дипломатскиот лов по овие балкански ловишта.

*Манаки застанува во стоп-кадар...*

...Но, тој лов траеше уште кратко. Старите ловции, како што дојдоа, така и си отидоа...

*Ловциската колона, во „фидбек“ – се враќа назад, од каде што дојде...*

...Но, пристигнаа – нови.

*На битолската станица застанува еден воз. Манаки го снима доаѓањето на кралот Александар Караѓорѓевиќ. Караѓорѓевиќ како и неговиот турски колега туче: „Види народ, мајку му јебем...“*

...Во воз. Во композиција со исклучителен товар: неговото височество Александар од Србија, лично...

*...Кралот и неговата придружба во која се наоѓа и една крупна, белобрада фигура...*

...Во придружба на првиот министер, г. Никола Пашиќ. Така доаѓа новата замена на пашите, беговите и султаните на овие подрачја...

*Се редат монтажно осмислени кадри од посетата на Александар на Битола...*

...Како нова историска епоха и за апаратот за собирање 'живи слики' на господинот Манаки. Еве, на пример, на оваа снимка...

*Кадарот (од материјалите на Манаки) покажува куќа, со двострано скалило, од која излегуваат угледни луѓе и слегуваат по скалите, на десната страна. Еден од нив исто така слегува, а потоа, снимката се закочува...*

Господинот што се наоѓа во средиштето на филмскиот кадар е член на државниот кабинет, што нагледно ги демонстрира својствата и предимствата на западната парламентарната демократија.

*Стоп-кадарот повторно „оживува“: господинот слегува по скалите...*

ЧЛЕНОТ НА КАБИНЕТОТ: (со тенок глас) Еве, како што гледате, во кризните периоди, министерот слегува од власт...

*Нашиот јунак, потоа, како што прикажува документарната снимка, брзо трча кон задните скали и – тоа убаво се гледа – брзо се качува по нив, гледајќи, насмеан, кон камерата, очигледно со намера, уште еднаш да биде снимен на „кинематографот“...*

ЧЛЕНОТ НА КАБИНЕТОТ: Работи на својот случај, врши консултации во базата, ти реков-ми рече, и други важни работи и...

*Пак се качува по скалите, од другата страна...*

ЧЛЕНОТ НА КАБИНЕТОТ: ...пак си се качува на своето место. Фино, културно, шармантно и директно.

*„Членот на кабинетот“ (забрзано) повторно слегува, (во фидбек) се повраќа, продолжува до долу, оди и се качува од другото скалило, од кое пак слегува (пак „фид-бек“) и се качува горе.*

ЧЛЕНОТ НА КАБИНЕТОТ: И така може да се прави колку ти душа сака!...

*Кадарот со мелницата за кафе на Паџка.*

ПАЏА: Види, мори Деспино, шо убо ја прикажа та работа, чоеко!

*Бабата Деспина – преде.*

ДЕСПИНА: (со гнасење) Ух, караѓоз пердеси!...

*Пак снимката на политичкиот качувач по скали, но забрзана: оди долу, па горе, горе, и пак долу, па прави круг и пак слегува долу.*

ЧЛЕНОТ НА КАБИНЕТОТ: ...Значи, рековме, малку горе... па, долу за консултации... и пак на власт, како нов...

*Турците, од кадарот во кој прават темане, и овој пат пуштаат глас.*

ТУРЦИТЕ: (хорски) А-Ш-К-О-Л-С-У-Н !

СПИКЕРОТ: Ете, така се отвораше школата на демократијата во овие краеве...

*Сцена од училиштето на отворено во кое учителот со стапче ги тера децата...*

...Со средствата на современата педагогија. ...а, во исто време...

*Сцена од големото народно оро...*

...народот се весели...

*Сцена од свадбата...*

...се мажи и жени...

*Сцена од пазарот во Битолската чаршија...*

...продава и купува...

*Снимка од дефилето за Султанот Решад...*

...подеднакво под старата власт...

*Снимка од Александар Караѓорѓевиќ...*

...како и под новата...

*Сцени од пристигањето на Ј. Б. Тито во Битола...*

...па, од поновата...

*Сцени од најживите дискусии на парламентарците од денешниот македонски парламент: меѓу кои и Киро Глигоров, Никола Кљусев, Митко Анастасовски-Врапчето и други несекојдневни лица.*

СПИКЕРОТ: ...и од најновата власт! Додека...

*Милтон трча по колоната на запрежни коли од дипломатскиот лов во чест на Решад петти, во сега повторениот кадар.*

...кинематографијата и понатаму продолжува да трчка по политичарите. Делум ловејќи се самата во нивните мрежи, а делум ловејќи ги нив, со сите доблести и маани...

*Манаки снима со камерата на рачен погон...*

...Во кутијата за бележење на подвижните слики што профучиле на овие простори. Од Милтон Манаки до нашите денови. Во живиот „Кинематограф Манаки“ што сè уште се врти на нашиот историски екран...

*Рачната мелница на Паца.*

ПАЦА: Деспино, слушна?

Деспина – преде.

ДЕСПИНА: Како не. Ти, пак, уште и им веруваш!

Милтон ја врти рачката на „камерата 300“...

МИЛТОН: Е, па, еве ти да се увериш!...

... а наеднаш снимката се забрзува и тоа вртење станува налудничаво.

Деспина преде, и таа нејзина снимка се губи во филаж кон горниот раб на екранот, и на нејзиното место динамично (забрзано) се менуваат различни актуелни документарни снимки:

- од седниците на ЦК СКЈ
- демонстрации на Косово
- 8-ма седница на СК на Србија
- Слободан Милошевиќ
- „Случување на народот“
- „Јогурт“ и „балван“ револуциите
- Фрањо Туѓман
- Војна во Босна
- Повлекувањето на ЈНА
- Четници
- Усташи
- Од скопските протести пред Собранието
- Домашни милитантни физиономии и „костимографии“
- Македонскиот парламент на една од „жешките“ седници
- Снимки од ноемвриските настани на „Бит-пазар“
- Чеченски борби
- Јапонски земјотрес
- ТАТ со познатите учесници
- Протестот на учениците
- Глигоров и Елцин наздравуваат
- УЧК
- Лавови
- Ударот на авион во „близначките“ во Њујорк
- Европски парламент, Солана, Патен, Охридски договор
- Клинтон и Моника Левински

– *Осама Бин Ладен*

– *блиц-детал од порно-филм*

– ....

*... додека бабата Деспина во off вика и протестира.*

ДЕСПИНА: Милто, Милто, врати ме! Еј, кај ме потисна, слушаш ли! Пезевенк низаеден! Пацо, Пацо мори. Ало, луѓе помагајте. Леле, мајко, кои се овие. Ау, што фаци имаат. Море луѓе, да не умрев јас?! Море-е, страв да те фати. Аман, бре, Милтоне, врати ме!...

*Тоа викање продолжува како звучен фон (покрај одново активираната слепстик-музика), додека течат документарните и играните филмски снимки во еден „микс“ од политичка и уметничка содржина, од одминатата историја на нашиот необичен, балкански живописен*

## **Fin de Sciecle**

Натписот се губи, а се појавува нов:

## ***Субјективни снимки***

И овој се губи и се појавува нов:

## ***По повод Манаки***

Се губи и се појавува нов:

## **на објективниот**

Се губи и се појавува нов:

## ***Балкан***

*...кој, сеедно се менува во нов, што краснописно се испишува преку целиот екран и снимките, музиката и гласот во off коишто непрекинато одат додека трае одјавната ипица и додека не се појави натписот...*

*K p a j*

## СЦЕНИ СПОРЕД ВИДОТ НА СНИМКИТЕ

### За непосредно снимање

1. Во полумракот бучно работи стар филмски проектор.  
Камерата му се доближува до детаљот на објективот по чија површина играат нејасните филмски сенки на проекцијата. (Врз таа слика се испишува...)
2. На филмското платно на кое се врши проекцијата, камерата му се доближува откривајќи ги забрзаните, контрастни слики од крајот на минатиот век, сè додека екранот не се поистовети со филмското платно...
3. Кадар од раце што вртат рачна мелница за кафе...
4. Пак кадарот на вртењето на мелницата за кафе.
5. Кадар на рацете што мелат кафе.
6. Кадар на рачно вртена мелница за месо.
7. Кадар на рацете од Паце, што исто така вртат мелницата за кафе.
8. Раце свират по црно-белата клавијатура. Во двојна експозиција (од друг агол) се дуплираат, потоа се триплираат, итн. рацете што свират, а измешаната клавирска музика се забрзува до една динамичка какофонија што кулминира...
9. Мелницата за кафе на Паца...
10. Мелницата „на Паца“.
11. Кадарот со мелницата за кафе на Паца.
12. Рачната мелница на Паца.

### Нови документи

1. На екранот, ненадејно, како инсерт од „некој друг филм“ се појавуваат сурови сцени од најновата војна во БиХ.
2. Снимка од британската престолнина... Но, не обична и „од епохата“, туку Лондон со:  
– Ритуал од крунисувањето на Елизабета Втора.  
(и/или: Јавен пречек на „Битлсите“ од ’60-те со сцени на масовната хистерија).
3. Сцена од турски „стомачен танц“.
4. ТВ СЕРИЈА „Илинден“: кадри од препукувањата пред Уќуматот...
5. Сцени од пристигањето на Ј. Б. Тито во Битола...

6. Сцени од најживите дискусии на парламентарците од денешниот македонски парламент: меѓу кои и Киро Глигоров, Никола Кљусев, Митко Анастасовски, и други несекојдневни лица.
7. Од седниците на ЦК СКЈ
8. Демонстрации на Косово
9. 8-ма седница на СК на Србија
10. Слободан Милошевиќ
11. „Случување на народот“
12. „Јогурт“ и „балван“ револуциите
13. Фрањо Туѓман
14. Војна во Босна
15. Повлекувањето на ЈА
16. Четници
17. Усташи
18. Од скопските протести пред собранието
19. Домашни милитантни физиономии и „костимографии“
20. Македонскиот парламент на една од „жешките“ седници
21. Снимки од ноемвриските настани на „Бит-пазар“
22. ТАТ и лицата од финансиската афера
23. Киро и Елцин во Москва
24. УЧК
26. Лавови
27. Удар на авион во „близначките“
28. Европски парламент, Солана, Патен, Охридски договор
29. Клинтон и Моника Левински
30. Осама Бин Ладен
31. порно-филм
32. ... други актуелни

#### Неми документи

1. Пред нас е оригинална филмска глетка: врвлица од луѓе, автомобили и трамваи, снимена документарно по улиците на еден од европските велегради, некаде кон крајот на 19. или почетокот на нашиов век.

Се менуваат снимки од тогашниот секојдневен јавен живот на големите европски градови. Пред нашите очи, во своето карактеристично, забрзано движење следено од живите звуци на клавирот и слепстик-музиката, парадираат: дами во карактеристични тоалети со големи капи, господа во костимите од времето, велосипедисти, жандарми, луѓе со жирадо-шапки, трамваи, полицајци, најразновидни автомобили, бројни минувачи. Со еден збор, пред нас во својата „стилска“ забрзаност, чудно парадира „граѓанската атмосферата“ на оваа епоха.

2. Сликата на екранот „се коригира“. Таму се појавува една предизвиклива подразголена убавица од „бел епок“, од некогаш „смелите“, денес веќе чедни (по можност, живи, филмски пози)

3. Парада снимена на старите филмови од Лимиеровите сниматели (или други атрактивни снимки)

4. Сцена од наивните Мелиесови филмови.

5. Сцена од јавна манифестација.

6. Сцена од нем еротски филм

7. Сцена од Лимиеровиот филм „Појадокот на бебето“.

8. Демонстрации и превирања (од почетоците на 20 век). Тепачки и судири со полицијата.

9. Снимката од тепачката „се замрзнува“.

10. Тече сцена од немиот филм „Работниците излегуваат од фабриката ‘Лимиер’“: се отвора фабричката капија и низ неа излегува маса луѓе...

10-а. Снимката се враќа наназад („фидбек“), па, сега, работниците влегуваат во фабриката, а капијата се затвора пред нив.

10-б. Капијата пак се отвора, работниците пак се подготвуваат да излезат...

10-в. Пак „се враќаат“ – зад капијата...

10-г. Кадарот се „замрзнува“ кај затворената капија.

11. Кадар од бавното доближувањето на возот, од краткиот Лимиеров филм „Возот влегува во станицата Сиота“...

12. Се забрзува филмот „Возот влегува во станицата Сиота“ кој тече со неверојатна брзина, прикажувајќи:

12.-а. Налудничавиот остаток од овој Лимиеров документарец;

13. Снимки од суровата касапница на Првата светска војна;
14. Снимки од фашистичките паради во Италија, говорите на Мусолини;
15. Хитлер и неговите смешни, забрзани гестикулации;
16. Снимки од 'живите трупови' на нацистичките логори
17. Сите кадри од бр.12 се враќаат наназад, на своето место.
18. Пак: живите слики од велеградскиот живот и слепстик-музиката... Но, и сцените од јавни немири и тепачки на полицијата со масите...
19. Сцени од „мелењето на Чарли“ во машина, од филмот „Модерните времиња“ на Чаплин.
20. Сцени од првите документарно снимени летачки обиди со прототиповите на стари авиони и полетувања...
21. ...но и кадри од летовите што завршуваат со катастрофи, кршење на авионите...
22. На екранот е тотал од автомобили од она време (можеби дури и оновремена автомобилска трка!), чишто стопани комично-брзо вртејќи ја курблата, едвај ги палат своите возила и забрзано јурнуваат на своите седишта во автомобилите што веднаш поаѓаат.
23. Повторно „Возот влегува во станицата Сиота“. Тече целото Лимиерово филмче...
24. Снимки од браќата Лимиер и нивната камера „Кинематограф“.
25. Еден снимател снима вртејќи ја рачката на новата направа...
26. ...снимка на многу сниматели што ги вртат рачките на своите камери...
27. Филмот „Влегувањето на возот...“ се пушта во „фидбек“, па се чини дека тој „излегува“ од станицата Сиота. Ориентална музика.
28. Снимка (или слика) на Јани Манаки
29. Снимка од Милтон...
30. Снимка од Манакиевите градски репортажи...
31. Кадар од големото народно оро, од документарците на Манаки... Кадарот го следи писок на зурли и тапани...
32. Забрзан кадар од динамичното велеградско темпо на живеење... или од социјален конфликт...
33. Забавен кадар од орото.
34. Се слуша карактеристична звучна мешаница: пеење на муезинот, свон на камбани, турска музика, православно свештено пеење...

35. ...Кадар од обесените учесници на Уриетот.
36. Снимки од Битола од турско време.
37. ...На екранот се редат сцени од битолското пазариште на кое што висат пресни чкембиња, се продава најразновидна стока во овој ориентален амбиент...
38. Кадар од филмскиот материјал на Манаки во кој неколкумина високи турски личности од Битола, во америкен-план, изведуваат „темане“ директно во објективот на „Камерата 300“.
39. Кадар од турското коњичко дефиле.
40. Кадри од пеплосаното Крушево, по Илинден.
41. Кадри од ТВ-филмот „Илинден“, но во црно-бела гама...
42. Кадар од филмот на предењето на бабата на Манаки.
43. Пак кадарот на Деспина како преде.
44. Кадар на Милтон како врти со рачката на својата камера...
45. Кадарот на Деспина што преде.
46. Кадар на Милтон како врти со рачката на својата камера...
47. Кадарот на Деспина што преде.
48. Кадар на Милтон како врти со рачката на својата камера...
49. Кадарот на Деспина што преде.
50. Кадар на Милтон како врти со рачката на својата камера...
51. Кадарот на Деспина што преде.
52. Кадар на Манаки како – снима.
53. Кадар на Деспина како – преде.
54. Кадар на Манаки, како ја врти рачката од камерата „300“.
55. Кадар на Деспина што врти на роданот.
56. Кадар на Деспина како преде...
57. Кадар на Манаки и рачката...
58. Пак Деспина – преде.
59. Пак Милтон – врти.
60. Пак баба му – преде.
61. Пак Деспина – преде, и – зборува...
62. Кадарот со Деспина продолжува...
63. Кадар од големото народно оро на отворено...
64. Кадар од свадба...
65. Крупен план на бакнеж на некој љубовен пар...

66. Фотографијата „Клисурчанка со бебе“, но и неколку др. на градирана, многудетна „тема“.
67. Сцени од младотурската револуција... вриежи, фесови, европски шапки, говорници, војници, најразлични униформи. Македонските револуционери. Јане Сандански.
68. Снимки од младотурските обесени бунтовници.
69. ...Султанот Решад од снимките на Манаки, се качува во пајтонот и седнува, а кадарот на ова место се вкочанува...
70. Кадарот на бабата Деспина како преде.
71. Милтон врти со рачката на својот „Биоскоп 300“.
72. Пак кадарот на бабата.
73. Кадарот „се откачува“ и снимката се враќа наназад, покажувајќи го Решад Петти како брзо слегува по скалите на пајтонот, онака како што на него и се искачи...
74. Манакиевите снимки од Солунското пристаниште...
75. ...Швенк од брод: по пристаништето, ниските, неупадливи и скудни згради на брегот.
76. Снимките од богатите дефилеа, атрактивните сцени од манифестациите во чест на доаѓањето на султанот...
77. ...Снимка на дефилето кое поминува под триумфалните арки подигнати во чест на Решадовата „румелијска“ посета...
78. Се повторува кадарот на качувањето на Решад во пајтонот, од репортажата на „Филмски репортер“ за Милтон Манаки, заедно со Стоп-кадарот... Се слуша звукот на рачниот погон на камерата.
79. ...кадарот е стопиран...
80. Исто и кадарот на битолските достојници што и' прават „темане“ на камерата...
81. Фотографии од европските конзули...
82. Пак стоп-кадарот на султанот; очите на падишахот, навистина гледаат право во нас, преку објективот на камерата на Манаки.
83. ... на турските „теманции“
84. ... други великодостојници
85. ... народот
86. Милтон снима, вртејќи ја рачката

87. ...пак, „скаменетите“ конзули
88. ...запреното дефиле
89. ...револуционерите
90. ...чаршијата
91. ...секојдневниот живот на Градот...
92. Милтон продолжува да снима, вртејќи ја рачката
93. Кадар на бабата Деспина којашто, исто, ја врти рачката на роданот.
94. Милтон снима.
95. Султанот седнува во пајтонот...
96. Турските достојници го довршуваат „темането“...
97. Народот се раздвижува...
98. Дефилето продолжува...
99. Почнуваат да се редат слики од овој лов, што започнуваат со голем тотал на ловиштето, а кои, потоа, се редат во динамична монтажа.
100. Неколку поблиски планови на присутните високи дипломатски учесници во ловот...
101. Пасажи од ловиштето...
102. Слики од конзулите и турските учесници во ловот...
103. Минува големата ловечка колона со запрежни коли, пешаци и пајтони.....а, на крајот, се покажува една машка фигура која мавта и трча по колоната. Тоа е Милтон Манаки, и самиот снимен во овој лов...
104. Кадарот со Турците што прават „темане“ кон објективот на „Камерата 300“.
105. Пак снимката на Милтон Манаки како трча по свитата од дипломатскиот лов...
106. Манаки застанува во стоп-кадар...
107. Ловциската колона, во „фидбек“ – се враќа назад, од каде што дојде...
108. На битолската станица застанува еден воз. Манаки го снима доаѓањето на кралот Александар Караѓорѓевиќ.
109. ...Кралот и неговата придружба во која се наоѓа и една крупна, белобрада фигура...
- 110.-115. Се редат монтажно осмислени кадри од посетата на Александар на Битола...

116. Кадарот (од материјалите на Манаки) покажува кука, со двострано скалило, од која излегуваат угледни луѓе и слегуваат по скалите, на десната страна. Еден од нив исто така слегува, а потоа, снимката се закочува...
117. Стоп-кадарот повторно „оживува“: господинот слегува по скалите...
118. Нашиот јунак, потоа, како што прикажува документарната снимка, брзо трча кон задните скали и – тоа убаво се гледа – брзо се качува по нив, гледајќи, насмеан, кон камерата, очигледно со намера, уште еднаш да биде снимен на „кинематографот“...
119. Пак се качува по скалите, од другата страна...
120. „Членот на кабинетот“ (забрзано) повторно слегува, (во фидбек) се повраќа, продолжува до долу, оди и се качува од другото скалило, од кое пак слегува (пак „фид-бек“) и се качува горе.
121. Бабата Деспина – преде.
122. Пак снимката на политичкиот качувач по скали, но забрзана: оди долу, па горе, горе, и пак долу, па прави круг и пак слегува долу.
123. Турците, од кадарот во кој прават темане, и овој пат пуштаат глас.
124. Сцена од училиштето на отворено во кое учителот со стапче ги тера децата...
125. Сцена од големото народно оро...
126. Сцена од свадбата...
127. Сцена од пазарот во Битолската чаршија...
128. Снимка од дефилето за Султанот Решад...
129. Снимка од Александар Караѓорѓевиќ...
130. Милтон трча по колоната на запрежни коли од дипломатскиот лов во чест на Решад Петти, во сега повторениот кадар.
131. Манаки снима со камерата на рачен погон...
132. Деспина – преде.
133. Милтон ја врти рачката на „камерата 300“...
134. ... а наеднаш снимката се забрзува и тоа вртење станува налудничаво.
135. Деспина преде, и таа нејзина снимка, се губи во филаж кон горниот раб на екранот, и на нејзиното место динамично (забрзано) се менуваат различни актуелни документарни снимки

1. „ ПО ПОВОД МАНАКИ“ може и на латиница, француски: „A cause de M. Manaki"
2. „Субјективен поглед врз објективниот Балкан“
3. На платното се појавува црно табло, врамено со орнамент од бела вињета, во чија средина со краснопис е напишан латиничниот, француски телоп: Fin de sciecle
4. Субјективен поглед
5. По повод Манаки
6. Врз објективниот
7. Балкан
8. Крај